A°. 1829. N°. 117.

# ARNHEMSCHE COURANT.

Donderdag den 1 October.

Deze Courant, die geregeld 3 maal in de week wordt uitgegeven, en wel op Dingsdag, Donderdag en Zaturdag, is, voor den prijs van *f* 12 in het jaar, bij alle Boekhandelaren en Postkantoren in het geheele Rijk te bekomen.

FRANKFORT, den 27sten September.

Volgens eenen brief uit Pera, van den 6den dezer, bestond te Konstantinopel eene zamenzwering om den Sultan en zijnen zoon te vermoorden, [illegible] Turken daaraan deel genomen. Deze zamenzweerders [illegible] wijze verijdeld, maar de mismoedigheid [illegible] Als de Russische armee, welker voorposten nog slechts tien uren van Konstantinopel verwijderd waren, naderde, was [illegible] de [illegible] gezinden zouden [illegible] te [illegible]. De Engelsche gezant [illegible] verscheidene Engelsche oorlogschepen naar de haven te laten komen, om den Sultan, in geval van nood, op te nemen, en de Engelsche onderdanen bescherming te verleenen. Verder had hij zich met den Franschen gezant tot den generaal *Diebitsch* gewend, denzelven den toestand van de hoofdstad open gelegd, en om opschorting der krijgsverrigtingen verzocht. Dit was wel niet toegestaan; maar het scheen echter, dat de opperveldheer den marsch zijner troepen tegen de hoofdstad opzettelijk niet zeer bespoedigde, om den Sultan tijd tot de aanneming der voorwaarden van den vrede te geven, waartoe de 13den September als uiterlijke termijn gesteld was. Men vleide zich, dat de vrede wel zou tot stand komen, daar de vorderingen van Rusland niet overdreven waren en de gezanten van Engeland en Frankrijk alles aanwendden om aan den oorlog een einde te maken. De voorwaarden van den vrede geeft men op, de volgende te zijn: 1.) Vervulling van het traktaat van Ackerman; 2.) Vrije scheepvaart voor de Russische oorlogs- en koopvaardijschepen van en naar de Zwarte Zee; 3.) Tien millioen dukaten als schadeloosstelling voor de oorlogskosten; 4.) Schadeloosstelling van den Russischen handelstand voor de verliezen gedurende het laatste jaar; 5.) Slooping der vestingen Giurgewo en Braila; 6.) Afstand der vestingen Anapa, Poti en Achalzik in Azie; 7.) De staatsregelingen der vorstendommen Moldavie en Wallachije, die jaarlijksche schatting aan de Porte, maar alleen in geld en tot eene bepaalde som, te betalen zouden hebben, en welker hospodars gemeenschappelijk door den Russischen Keizer en den Sultan zouden benoemd worden, zonder dat de Porte zich verder met het binnenlandsche bestuur zou mogen bemoeijen.

Van den 28sten September.

Volgens handelsberigten uit Bucharest, welke den 20sten dezer te Weenen ontvangen zijn, zou Schumla door den generaal *Krassowskij* zijn ingenomen. Ook te Berlijn heeft men dezelfde tijding ontvangen, maar zonder vermelding van eenige omstandigheden of dagteekening.

PETERSBURG, den 14den September.

Van het leger in Aziatisch Turkije zijn de volgende berigten ontvangen: (waarvan in onze vorige kort melding is gemaakt.)

« Daar de generaal-majoor *Burzow* te Beiburt vernomen had, dat de vijand bij Chjumisch Chane, (eene stad op den weg naar Trebisonde) eene magt van 10 à 12000 man bijeentrok, besloot hij om alle ondernemingen tegen deze stad, welke slechts door 7 compagnien infanterie verdedigd werd, door eenen plotselingen aanval voor te komen. Te dien einde trok de generaal met vijf compagnien (twee werden er te Beiburt achtergelaten) in den nacht van den 31sten Julij naar Chjumisch Chane. In de morgenschemering stiet hij op den vijand bij het dorp Chart, bond moedig den strijd aan, en verdrong hem uit den hollen weg aan deze zijde van het dorp; maar toen hij het dorp naderde, zag hij, dat zijne tegenstanders veel talrijker waren dan hij. Met oogmerk om dezen drom door eenen snellen aandrang te verschrikken, viel de generaal-majoor met zijn gansche detachement op den vijand aan, waarbij hij het muzelmansche regement ruiterij, dat zich bij hem bevond, zelf in het gevecht bragt; dan in de hitte van den strijd trof een kogel de borst van den held, en wondde hem doodelijk. De luitenant-kolonel *Lindelfeldt* nam nu het bevel op zich; dan de onevenredigheid zijner magt, in opzigt tot den vijand, die gedurig versche troepen bekwam, in aanmerking nemende, besloot hij naar Beiburt terug te gaan.

« Zoodra de graaf *Paskewitsch-Erivanski* den 1sten Augustus van dit gevecht berigt ontving, zond hij dadelijk de kolonne van den generaal-majoor *Murawjew* naar Beiburt, en vertrok den 3den Augustus zelf derwaarts, om den aangroeijenden vijand te verstrooijen. De Turken hadden intusschen acht dorpen, die Beiburt op eenen afstand van twee à drie uren omringen, bezet, zoodat het den vijand mogelijk was, zijne magt op één punt bijeen te trekken, waar hij ook maar mogt aangevallen worden. Te Chart hadden zich 2000 der vermetelste Lasen genesteld. Zij hadden wederkeerig de gelofte gedaan, om hunnen post op leven en dood te verdedigen, en ten teeken daarvan, naar Oostersch gebruik, het doodshemd aangetrokken. De gewezen pacha van Anapa, *Osman Schatir Oglü*, die bij de verovering der gemelde vesting krijgsgevangen werd gemaakt en later ontslagen was, stond [illegible] zijde van dit dorp, met een korps van [illegible] man, als [illegible] die Lasen.

« Den 9den Augustus viel de graaf *Paskewitsch* het dorp Chart aan, waar de vijand zich achter verschansingen geplaatst had. Bij de nadering onzer troepen, stroomden talrijke drommen van den vijand onophoudelijk van de bergtoppen af, en vormden twee sterke spaarbenden ter zijde en in den rug van ons. Zoodra het geschut op de voorste verschansingen had beginnen te vuren, zond de opperbevelhebber eenige troepen af om deze benden te verdelgen; zij vervulden deze taak, en dongen den vijand met de bajonet uit zijne positie; middelerwijl werden ook de schansen door ons geschut tot zwijgen gebragt en leverden geen hinderpaal voor onze troepen meer op, die de naburige hoogten achtervolgens bezetteden en het dorp omsingelden.

« De invallende nacht schorste de operatien; er kwamen wel versche troepen het dorp te hulp en vielen onze flanken aan; doch zij werden, na een hardnekkig gevecht, teruggeslagen en op de vlugt gedreven.

« Daar de Lasen binnen het dorp hun ondergang voor oogen zagen, slopen zij 's nachts in kleine troepen door, waarbij zij echter nog niet weinig volks verloren. Het dorp Chart werd vóór het aanbreken van den dag door onze scherpschutters bezet.

« 's Morgens om zes uur zond de generaal graaf *Paskewitsch* de geregelde kavallerie met twee Tartaarsche regementen en vier kanonnen af, om de dorpen in den omtrek te verkennen. Dit detachement, hetwelk zich in twee partijen verdeelde, stiet op eenen troep vijanden van 800 à 1000 man, die, zonder den aanval af te wachten, naar de hoogten terugtrok en zich verstrooide. Bij het dorp Balachar ontdekten onze detachementen in eenen hollen weg het kamp van *Osman*-pacha, die 3000 man bij zich had. Er ontstond een bloedig gevecht; eindelijk werd de vijand overhoop geworpen, op de vlugt gedreven, en in alle rigtingen, zoo ver mogelijk, in de gebergten vervolgd. In handen der overwinnaars vielen: beide kanonnen des vijands, een vaandel, het gansche kamp van *Osman*-pacha, een aanzienlijke trein met de goederen van verscheidene dorpen, wier ingezetenen in de gebergten gevlugt waren, ruim 5000 geschut-patronen, eene groote voorraad kruid, eene groote menigte vee en bijna alle paarden van de vijandelijke kavallerie, welke deze in de steek gelaten had, om gemakkelijker over de gebergten te ontkomen. De vijand verloor, in dit gevecht alleen, 300 dooden en 150 gevangenen. Wij hebben den 8sten en 9den Augustus 6 gemeenen verloren; gekwetst werden: 1 staf-officier, 3 officieren en omtrent 60 gemeenen.

« Zoo werden de strijdkrachten der Lasen en de troepen van den pacha van Trebisonde, die zich tegen de regter flank onzer troepen vereenigd hadden, geheel verstrooid en ver in de gebergten verjaagd.

« Tot algemeen leedwezen is de generaal majoor *Burzow* den 4den Augustus te Beiburt aan zijne wonde overleden.

— De vloot in de Zwarte Zee heeft de vest Midia veroverd.

MUNCHEN, den 21sten September.

Twee zoons van den admiraal *Miauli* en de zoon van den schout-bij-nacht *Sachturi*, zijn over Marseille en Geneve uit Griekenland alhier aangekomen en bij het koninklijk kadetten-korps geplaatst, om met andere Grieksche jongelingen op kosten van den Koning opgevoed te worden. De jongere *Miauli* is eerst 9 jaar oud, zijn broeder ongeveer 4 jaar ouder. Beide hebben de drie laatste jaren op het fregat van hunnen vader doorgebragt en zijn bij al zijne ondernemingen tegenwoordig geweest.

— Uit Geneve wordt den 18den dezer gemeld, dat zoo wel in Waadland als in Savoije en Frankrijk de wijnoogst zal tegenvallen, uit hoofde van het aanhoudende regenachtige en koude weder.

LISSABON, den 12den September.

De officiele Courant meldt heden eindelijk ook, dat de expeditie tegen Terceira mislukt is. « Wij hebben, zegt deze Courant, 473 man verloren, zoo gesneuvelden, gekwetsten als gevangenen; de meesten zijn onder de laatsten begrepen. Wij betreuren het verlies van 26 zeer verdienstelijke en brave officieren. Wat het verlies der rebellen (verdedigers van de regten van Koningin *Maria*) betreft, dit kunnen wij niet begrooten, maar het moet zeer groot zijn, om dat ons eskader meer dan 3000 schoten gedaan heeft. De schepen zijn eenigzins beschadigd, vooral het linieschip en het fregat *Diana*; maar de schade is gemakkelijk te herstellen.»

GEND, den 28sten September.

De *Catholique* behelst heden eenen brief, die hem uit Brugge zou geschreven zijn (het *Journal de Gand* zegt, dat de *Catholique* aan zich zelven brieven schrijft), waarbij men zich bitter daarover beklaagd; dat het gouvernement aldaar *eene school laat bouwen*. Dat is het geld der natie verspillen, zegt de briefschrijver; want *aangename* onderwijzers (dat zijn jezuiten) zouden in de bestaande lokalen kunnen onderwijs geven. De man schrijft verder ook nog over de schutterij. Men zou, zegt hij, algemeen de dienst kunnen weigeren; schoon dit wel niet te verwachten is, zal de instelling evenwel zeker vallen, en daar mag de regering, zegt hij, blijde om zijn; want bij al wat zij doet is dit wel de razendste streek, dat men het volk *verdrukt* ((o onbeschaamde!) en het tevens wapenen in handen geeft.

In een ander artikel openbaart de *Catholique* nader zijne wenschen. Van binnen komt er gisting in het rijk, van buiten gevaar. Vooral in Frankrijk is eene uitbarsting te voorzien. Wij geraken op den rand van eenen afgrond, en eer men het denkt misschien, is Koning en Koningrijk verzwolgen. « God verhoede! » zegt wel de *Catholique*, dat wij den strafwaardigen wensch koesteren, dat de regering door eenen vijandelijken inval of den burgerkrijg ingelicht worde! maar ieder die hem leest, weet wat deze woorden beteekenen, weet, dat hij dagelijks al zijne krachten inspant om het vuur der tweedragt aan te blazen en de regering verachtelijk te maken.

# Mengelwerk.

## TOEGEVENDHEID.

Toegevendheid, inschikkelijkheid, heerlijke, in de menschelijke zamenleving zoo bij uitstek welluidende woorden! — wie zou de gevoelens niet hoogschatten, welke zij aanduiden? Maar er is ook eene *heillooze* toegevendheid, eene noodlottige inschikkelijkheid, die onuitsprekelijk veel kwaad sticht, omdat zij sommige menschen, — die slechts *dan* moedig en zelfs onbeschaamd zijn, wanneer men eene schrede voor hen terugwijkt, maar dadelijk achteruit deinzen, zoodra men hen frisch onder de oogen ziet; — omdat zij die tot gedurig nieuwe onbeschoftheden aanzet.

Om dit gezegde te vinden bewaarheid, behoeven wij niet verre naar voorbeelden te zoeken. De toegevendheid onzer regering omtrent de schapen der *congregatie* en de *verfranschte* Belgen, haar betoond geduld met zoo veel terging en beleediging, als de *jacobijnsche jezuitische* factie haar geregeld elken dag in zoo vele dagbladen aandoet, is waarlijk voorbeeldig. Men schreeuwt tegen het *Collegium Philosophicum*! de studien in hetzelve worden verklaard, niet meer verpligtend te zijn. Men roept over onregtvaardigheden, dat *Nederlanders* in *Nederland* hunne volkstaal in de acten moeten gebruiken, en niet die der *Walen* en *Franschen*? Goed, men mag nu weder alle acten in 't *Fransch* stellen.

Nu zou men zeggen, had de regering toch wel aan alles voldaan, wat men van haar vergen kan. Ja, in onze gewesten en bij eene natie, zoo als de *Duitschers* of de *Engelschen*, zou dit het geval geweest zijn. Maar bij menschen, die door vreemde taal en zeden en denkwijze van hun land geheel vervreemd zijn geworden, voor welke of *Rome* of *Frankrijk* het vaderland is, die slechts *daarheen* willen, hunne wettige regering mage doen wat zij wil, voor *die* menschen waren deze heille besluiten slechts een bewijs van zwakheid, en eene aanmoediging, om nu nog luidruchtiger te schreeuwen. Zij zijn in het geval van den koetsier bij MOLIÈRE in den *Avare*, die, wanneer VALÈRE schijnbaar vrees vertoont, (1) hem op het onbeschoftst aanspreekt, en naar den muur wil dringen, tot dat deze ook een' anderen toon aanneemt, en den gemeenen lompert zijnen stok doet gevoelen. Zoo ook de gemeene *Belgische* dagbladen. De lafhartigen! Zij denken dat de regering zwak is, omdat de uitmuntende Koning zoo gaarne aan alle zijne onderdanen voldoening wil geven! — Nu roepen zij, dat de zaak nog verergerd en der *heilige godsdienst nog dieper wonden geslagen zijn*, omdat, schoon men niet meer gebonden is tot het *Collegium Philosophicum*, er echter nog een examen vereischt wordt, ten einde de *Roomsche* geestelijkheid in *Nederland* niet louter en uit botterikken of uit *jezuiten* à la *Brugsche* ... Wat moet de Koning dus doen? ook dat examen ... Dan ware de banden verbroken, die voor de *Roomsche* geestelijkheid in *Nederland* nog eenen waarborg aanbiedt, dat zij het volk niet geheel tot de middeleeuwen zullen terugbrengen, of onmaatschappelijke leerstellingen zullen inboezemen.

Maar ten anderen: het besluit over de taal heeft niet minder woedend geschreeuw opgewekt. Gelijk ginds de *jezuiten* en *ultramontanen*, zoo waren hier de *Jacobijnen*, de *Bonapartisten* en alle *Franschgezinden* in 't gemeen de hoofdschreeuwers. Het was eene misdaad van gekwetste natie, de *Nederlandsche* taal de *Nationale* te noemen. Dit kwam voor het Zuiden althans, wel wettig aan de Fransche toe. Deze moest zoodanig stellig worden *geproclameerd* en erkend. (Er ontbreekt nog slechts aan, dat men zelfs in *Holland*, gelijk ten tijde van vader SPAART en vader DE CELLES, alle akten en stukken, tot *dominees-briefjes* toe, ook in *Fransch* moet laten stellen). Het blijft niet bij enkel klagen en schreeuwen: « Zoo 80,000 petitie-leveraars niet helpen, bedreigt men « de regering met *tweemaal honderd duizend*, die haar in het ... « zullen drijven.» O VALÈRE! waar blijft gij met uw stok!

Maar toen wij van toegevendheid, van heillooze toegevendheid, omtrent zekere menschen spraken, bedoelden wij niet alleen de regering, maar ook *de Noord-Nederlandsche* leden der Staten-Generaal. Uitmuntend heeft de schrijver van het gulden boekje, *over volksgeest en burgerzin*, aangetoond, dat, wanneer de *Hollanders* in de Tweede Kamer uit inschikkelijkheid, en, zoo 't heet, om *verstaan te worden*, ... gaan, eindelijk *Parijs* de hooge school voor onze toekomstige wetgevers, staatslieden en zelfs regtsgeleerden zal worden; en in den *Haag*, niet minder dan te *Brussel*, zullen de gewelven der achtbare staatsvergaderingen, — in de nabijheid der zalen, waar eenmaal 's lands vaderen in de *Nederduitsche* taal over het lot van *Europa* beschikten, — zij zullen alleen van de taal onzer oude verdrukkers weêrgalmen! Dat onheil verhoede God! — Maar, zegt men, wanneer er *Hollandsch* gesproken werde, gaan de *Belgische*, vooral de *Waalsche*, afgevaardigden ... Maar hebben zij dan in *veertien* jaren den tijd niet gehad, om zoo veel *Nederlandsch* te leeren, dat zij ten minste kunnen *verstaan*, wat er in die taal gezegd en behandeld wordt? zoo niet, dan ligt de schuld aan hunne luiheid, en verdienen zij geene afgevaardigden des *Nederlandschen* volks te zijn. Anders is het *kwaadwilligheid*, ... hopen; doch onze *Noord-Nederlandsche* afgevaardigden zouden hun die gemeene trek spoedig kunnen afleeren, *door namelijk in dat geval allen eenparig op te staan en heen te gaan, zoodra er iemand in het Fransch begint te spreken*. ... tevens de krachtigste hulde aan de *Nationale* taal, als zoodanig, ... voor eene vreemde taal hield, die in de ... op zijn hoogst slechts *geduld* werd, maar die, zoodra zij zich de ... schappij wil aanmatigen, zich dadelijk die verdraagzaamheid onwaardig maakt, naar welke men dus niet kan hooren.

*De hooge toon*, door de *Messieurs Maître Jacques* van onzen ... aangenomen, zal dus wel terstond dalen, wanneer men hun eene wijs beradene houding doet zien. De noordelijke leden der Staten-Generaal moeten hunne waardigheid als *Nederlanders* handhaven; de regering moet geen duim gronds meer toegeven, en aan de oproerkraaijers de gestrengheid der wet doen ondervinden. Of verdienen zij eene zachte behandeling, die onzen goeden Koning alle zijne onvermoeide zorgen voor het welzijn, — door welken thans *Belgien* een' sedert eeuwen ongehoorden bloei heeft bereikt, — met den zwartsten ondank beloonen, en hem door hunne vergiftigde aanvallen het leven verbitteren? Op de *Walen*, in zoo verre zij naar zulke schandlibellen als den *Courrier de la Meuse*, den *Courrier des Pays-Bas* en den *Catholique* luisteren, ... alle verfranschte *Belgen* (de *ware Belgen* zullen dit wel niet ... zijn) mogt onze edele Koning wel de eenigzins veranderde taal uit VOLTAIRE's *Alzire* doen hooren:

*Croyez-moi, les Wallons, que j'ai trop su connaître,*
*Méritent peu, Messieurs, qu'on veuille être leur maître!*

AMSTERDAM, den ... September.

Wij noordelijke Nederlanders beoordeelen het geschreeuw en het geschrijf der Courantiers in de zuidelijke provincien, tegen de handhaving van de Nederduitsche taal, als landtaal, waarlijk als van te weinig ...

Het wel geschreven stuk, in het *Handelsblad* van den 22sten dezer, ten betooge van de vroegere belangstelling van velen in de zuidelijke provincien, tot de bewaring van de Vlaamsche taal, verdient goedkeuring, en kan misschien nut doen; hetzelve zal waarschijnlijk wel aan vele onzer zuidelijke landgenooten genoegen geven, maar wij noordelijke Nederlanders moeten, dunkt mij, nog meer doen.

Wij moeten meer onderscheiden van welke zijde dit geschreeuw komt, en wanneer er zuidelijke Nederlanders zijn, die hunne stem tegen dat geschreeuw verheffen, dan moeten wij dezen geregtigheid doen wedervaren, hun den schuldigen lof geven, hen bijstaan en getrouw blijven.

Niemand onzer geleerden gedraagt zich in dezen beter en waardiger dan de heer J. F. WILLEMS, te *Antwerpen*; het lust mij thans van zijne *laatste* poging eenig berigt te geven.

(1) *Il file doux. Je veux faire le brave, et s'il est assez sot pour me craindre, le frotter quelque peu.* Avare. Act. III.

In het 5de stukje van zijne voortreffelijke *Mengelingen van Vaderlandschen inhoud*, is eene belangrijke acte medegedeeld, getiteld: *gezag der Nederduitsche taal bij de Walen*, hetwelk ten onwederlegbaren bewijze verstrekt, dat de Fransche taal, tijdens het gezag der oude Belgische constitutie, in het Vlaamsch sprekend gedeelte van *Braband*, — zelfs wanneer het den *Walen* betrof, — niet wettelijk kon worden gebezigd.

Het is een gewijsde van den raad van *Braband*, van den 14den Julij ..., ter verklaring en toepassing van de kort te voren gehomologeerde ...men van *Leuven*.

Hetgeen de geleerde schrijver laat voorafgaan, om het mededeelen van dit stuk te verklaren, is voor ons thans van nog meer belang dan het stuk zelve, als wordende hierin de *oorzaak* van het thans bestaand geschreeuw naar waarheid, naakt en klaar, open gelegd.

Na gezegd en bewezen te hebben, dat verstandigen in *Frankrijk* zelf ... verklaard hebben tegen het denkbeeld, dat de Fransche de nationale ... zoude zijn, zegt hij:

« Zekere lieden nogtans, in de zuidelijke provincien van ons vaderland, (gelukkig dat het getal derzelve zeer klein is!) wien men het duidelijk kan aanzien, dat zij er op uit zijn, om onze Natie *la petite pièce* van de comedie onzer zuidelijke naburen te doen spelen — zekere nieuwerwetsche oproerkraaijers, zeg ik, zouden ons in 1829 zoo gaarne als een geloofsartikel op de mouw spelden; dat de taal van een millioen *Walen* (waarvan de helft *geen* Fransch spreken *kan*) de landtaal der *Belgen* zij. — Volgens hun, zouden de provincien *Luik*, *Henegouwen*, *Namen* en *Luxemburg*, op de schaal der nationaliteit even veel, ja meer, wegen, dan de veertien andere rijkere en vermogende provincien zamen. — *Brussel* zoude geene Nederduitsche stad mogen heeten, ofschoon genoegzaam alle geborene Brusselaren ook het Vlaamsch *spreken*, en vele duizenden in die stad volstrekt geen Fransch *verstaan kunnen*; — omdat wij sedert dertig jaren tot eene Fransche opvoeding zijn gedwongen geweest, zouden wij thans onbekwaam zijn geworden het Nederduitsch te *schrijven*, hetwelk wij niet opgehouden hebben te *spreken*; — omdat de meeste Belgische dagbladen in de Fransche taal worden geschreven; — omdat de heer DE STASSART (die in de voorrede der Brusselsche uitgave *zijner fabels* van *notre inimitable* LA FONTAINE spreekt!) en sommige anderen zich inbeelden, dat zij reeds tot de *klassische* schrijvers van *Frankrijk* behooren, zouden thans de Nederduitsche letteren ons vreemd zijn geworden; en wij buiten staat om een Nederduitsche volzin aan een te knoopen.»

De schrijver oordeelt ten slotte, het voortzetten van deze stellingen als vergeefsche moeite, ter wederlegging van de drogredenen der vijanden van de landtale, « die, » zegt hij, « geen Nederduitsch lezen en zoo min naar « gezond menschenverstand als naar de vaderlandsche geschiedenis luisteren.» Voor ons mag deze opgaaf niet verloren gaan.

Behalve dat wij het als zeer gepast beschouwen, dat hij aan den graaf VAN AARSCHOT, die ook onlangs in de Eerste Kamer der Staten-Generaal tegen het Vlaamsch te velde trok, heeft herinnerd: « dat 's lands adel, « de hertog VAN AREMBERG, AARSCHOT enz., op den 17den Julij des jaars « 1781, deel nemende in de *Nederduitsche* acte van eer en inhuldiging van Keizer JOSEPH II plegtig erkenden, dat de taal onzer natie is « de *Duitsche*, ofte NEDERLANDSCHE! » komt ons thans vooral als eene zeer belangrijke zaak, tot inlichting onzer landgenooten voor, dat de schrijver, op het gezegde, aangaande de *dagbladen*, de volgende noot laat volgen:

« Schier *alle* onze dagbladen, de *Courrier des Pays-Bas* niet uitgezonderd, worden door Fransche huurlingen opgesteld. Wat er van « Brabanders of Vlamingers inkomt, ondergaat gewoonlijk eerst de correctie van eene Fransche hand. Het krielt in *Brussel* van *hommes de* « *lettres* uit *Frankrijk*. De Redactie van een Nederduitsch blad zou op « veel te groote kosten staan en niets is gemakkelijker, dan een Fransch « journaal bij te houden, want meer dan vijf zesde van den inhoud wordt « met de schaar uit de Parijsche Couranten geknipt. Geheele kolommen « worden gevuld met de redevoeringen in het Fransch gedaan, terwijl « onze Hollandsche gedeputeerden er gewoonlijk afkomen met: *M. un tel a défendu le projet ministeriel en langue Hollandaise.* — En « zulke dagbladschrijvers noemen zich stout weg: *les organes de l'opinion publique!* In zulke *gazetten* wil men den Nederlandschen volksgeest zoeken?»

« Zoo lang het gouvernement, in stede van Fransche litteratoren te « begunstigen, niet krachtdadiger het beoefenen der Nederlandsche taal « aanmoedigt, en de verspreiding dier taal tot in de Waalsche provincien « toe, niet bewerkstelligt, zal er aan geenen algemeenen Nederlandschen « volksgeest te denken zijn. Wij hadden in den Franschen tijd niet half « zoo veel Fransch als nu.»

Ja! brave moedige WILLEMS! het is wel van daar, dat de wind opsteekt. — Het schuim van den Parijschen ketel, hetwelk voor ruim een halve eeuw *als kappers en dansmeesters* tot ons overkwam, komt nu tot ons als *schrijvers* en *geleerden* in duodecimo. Ik houd niet van requesten door vele personen geteekend, omdat dit middel zoo ligtelijk een dommekracht wordt in de handen van booze intriganten, maar zoude het niet nuttig en dienstig zijn, dat alle *eigenlijke* burgers, — allen die iets bij het vaderland te verliezen hebben, hunne stem verhieven tot afkeuring van het gedrag dezer vreemde huurlingen, om alzoo het gouvernement te bemoedigen, ten einde maatregelen te nemen, tot verwijdering van zulken, die, na hun misdadig bedrijf elders getoond hebben, ook hier geene vreedzame burgers willen zijn, en derhalve geen regt of aanspraak hebben op het genot van gastvrijheid?

Wij zagen gister en heden nog in den *Courrier des Pays-Bas* een nieuw bewijs van den zamenhang dezer Fransche roervinken en stookebranden.

Niet alleen plaatsten de redacteurs van dat blad den brief van den beruchten FONTAN in zijn geheel, maar zij zetten gister er nog boven: *Eene nieuwe schending van de grondwet*, en heden zien wij al weder een stuk over die zaak, met het opschrift: *eene willekeurige verjaging van eenen gebannen vreemdeling.* — Waar zoude het met de algemeene veiligheid heen, indien het gouvernement geene voorzieningen ter beteugeling zoude mogen nemen, van personen, die zonder paspoorten en met een slechten naam herwaarts komen.

De vrijheid der drukpers is voorzeker eene hoogst belangrijke zaak, maar zij kan geene vrijheid geven om kwaad te doen.

Ik heb de *drukpers* wel eens hooren vergelijken bij het kunstlicht, zonder hetwelk wij een groot deel van ons leven in het duister zouden moeten doorbrengen. Een goed huisvader zet echter de kaars of lamp op zulk eene plaats, dat hij wel lichten, maar niet schaden kan. Waar zoude het heen, vragen wij nog eens, indien het elken vreemden indringer geoorloofd ware, de kaars van den kandelaar te nemen en met deze te loopen in het magazijn met brandstoffen, om aldaar moedwillig brand te stichten.

De gezetene vreedzame burgers hebben regt om bescherming van het gouvernement te vragen tegen zulke stookebranden, en waarlijk het wordt tijd, dat wij Noord Nederlanders het misdadig geschreeuw en geschrijf van die *vreemde huurlingen* niet langer onverschillig aanhooren of aanzien.

O.

---

*Aan de Redactie!*

Terwijl de aandacht in deze dagen bij vele punten van hooger en lager onderwijs wordt bepaald, zag men, niet zonder bevreemding, dat van zekere inrigting in ons Rijk volstrekt geen gewag wordt gemaakt.

Dit baart te meer verwondering, daar zij, uit den aard harer instelling, in betrekking behoort te staan tot het hooger onderwijs.

Een koninklijk besluit van den 20sten Maart 1817, litt. A N°. ..., stelde vast:

Er zullen twee groote rijks hospitalen zijn, om daarin de Chronische ziekten te behandelen en om tevens te dienen voor het Clinisch genees- en heelkundig onderwijs, bij de hooge scholen aldaar.

Sedert zijn wel de beide hospitalen, te *Leuven* en *Leijden* gevestigd, vereenigd en naar *Utrecht* overgebragt; het is echter tot nog toe niet gebleken, of men aldaar zoo is blijven vervorderen, als dit te *Leuven* werd begonnen en ook te *Leijden* in acht is genomen.

Het blijve aan anderen overgelaten de redenen op te sporen, waarom welligt ten deele, of mogelijk in het geheel geen gevolg is gegeven aan de heilzame bedoeling van het gemelde besluit.

Wij willen ook niet onderzoeken waarin het nog moge gelegen zijn, dat, bij vermoedelijke goede gezindheid van beide zijden, de zamenwerking, zoo die het besluit begeert, achterblijft en hooge school en hospitaal tegen elkander zouden overstaan, of zij aan de beide uiterste grenzen des rijks gelegen waren.

De volgende bedenkingen doen slechts, als van zelve zich op.

Zoude door een wederkeerig gebruik van akademie en ziekenhuis en hospitaal, voor de Clinische oefeningen niet het ruimste veld geopend worden, waardoor ook de voor het militair bestemde geneeskundigen niet geheel vervreemd bleven van de behandeling van vrouwelijke kranken, terwijl de studenten gelegenheid zouden verkrijgen meerdere zieken gelijktijdig te kunnen waarnemen.

Zoude het hospitaal den aanstaanden *chirurgicæ doctores* overvloedige gelegenheid verschaffen kleine operatien te verrigten, of te zien doen; pauboringen en afzettingen komen toch gelukkig niet zoo dikwijls voor als aderlatingen enz.

Bij de toenemende klagten over schaarschheid van lijken, kon men veel partij trekken door het wederkeerig vertrekken van deze, zoo wel voor de ontleedkundige aanwijzingen, als heelkundige kunstbewerkingen.

De *anatomica pathologica* zoude geene geringe aanwinsten doen, omdat, zijn wij wel onderrigt, lijkopeningen zeer gezet in het hospitaal geschieden, en men veelal in de gelegenheid is naauwkeurige berigten van het voorledene in te winnen.

Dat een wel voorzien museum beter ware dan versnipperde inrigtingen, spreekt van zelf; en hoe meer voorwerpen bijeen, hoe vollediger en leerzamer tevens de verzameling.

Of langs dezen weg niet tevens kon worden voorzien in de nog bestaande behoefte eener provinciale geneeskundige school, is eene vraag van niet minder belang.

Er wordt zoo zeer op bezuiniging aangedrongen, hier kon zij het best worden bevorderd, zonder het algemeen belang te benadeelen, hetwelk niet altijd het geval is.

Men mag van de leeraren bij het hospitaal veronderstellen, dat zij mannen zijn, voor die taak berekend. — En van hoogleeraren aan eene school, waar humaniteit haar weldadig licht zoo zeer verspreidt, kan men desgelijks niet dan medewerking tot uitbreiding en volmaking der wetenschap verwachten. — De plaats van waar de brieven over den aard en de strekking van het hooger onderwijs uitgingen, gedoogt geenen geest, die daarmede niet overeenstemmende zoude zijn.

### VRYHEID VAN ONDERWYS.

*Aan de Redactie!*

Tijdens de Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderd was, zag men uit verscheidene steden der zuidelijke provincien verzoekschriften inleveren, hoofdzakelijk ten doel hebbende de *verkrijging* der vrijheid van het lager onderwijs! Een even gewigtig werk zou men verrigten, als men op den helderen middag bad om zonnelicht: men zou bidden om hetgeen reeds aanwezig was: — een bedrijf, dat den opmerkzamen zou doen schreijen of lagchen; want slechts blinden, dwazen, of [illegible] zouden het ondernemen. Billijk was dus de verwachting, dat [illegible] het geheele werk nutteloos zou achten, en beneden de waardigheid van er zich mede in te laten. De verzoekschriften kregen dan ook geen gevolg; en waren er nog leden van de Tweede Kamer, die aan dezelve gewigt hechtten, het was ten bewijs, dat zij, of den geest van het onderwijs niet kenden, noch ook de wetten en bepalingen omtrent hetzelve, of de beschaving van den gemeenen man niet goedkeurden, of een verkeerd denkbeeld hadden van *vrij onderwijs*.

Wat verstaat men toch door vrij onderwijs, waarom men zoo *luidkeels* schreeuwt? ligt het onderwijs dan nu aan banden?

Worden ergens der gemeenten van wege het staatsbestuur met geweld onderwijzers opgedrongen? Zijn niet de onderwijzers verpligt voor hunne bijzondere aanstelling op eene plaats, blijken van bekwaamheid en geschiktheid tot hunnen post te geven, voor de besturders der gemeente? Is niet aan deze grootelijks overgelaten de keus van eenen onderwijzer? Kunnen niet de ouders naar willekeur hunne kinderen ter school zenden of daarvan terug houden? Kan niet elk, wie zulks verkiest, eenen bijzonderen onderwijzer, naar zijn genoegen, in huis nemen? Is elk daartoe niet magtig, de voornaamste aandrijvers van dat werk toch wel. En is dan het onderwijs niet vrij?

Of is men gebelgd, dat een opziener de scholen bezoekt? (wat begeert toch de domheid!) neemt dan in aanmerking, dat de gouverneurs voorzitters zijn van de gewestelijke school-commissiën, en geen school-opziener dus willekeurig kan handelen.

Doch mogelijk hapert het hier, dat men op sommige plaatsen ten platten lande geene vrije onderwijzers heeft, zoo dat men roepende: hé! hé! *vrij onderwijs!* bedoelt: vrije onderwijzers! (want om de waarheid te zeggen, zijn [ongelukkig genoeg] de handen van menig onderwijzer te gebonden; namelijk, aan het een of ander bijwerk, opdat hij niet vergeefs zegge: *ons dagelijksch brood* geef ons heden!) dan is het eene eenigzins gegronde klagt; — doch, — maar neen, — hier kan het *kun* ook niet zitten; want dan waren de uitwerkselen reeds zigtbaar.

Wat wil men dan met vrijheid van onderwijs? Niet anders dan vrijheid om verderfelijke leeringen te verspreiden, en den gemeenen man reeds in zijne jeugd te vormen tot een slaaf der priester-regering (hierocratie), niet anders dan het openlijk invoeren van *jezuiten-leer* en priester-heerschappij (hierarchie), en waar het dan heenen moest, weten wij. (Zie N°. 44 en 51 dezer Courant.) « *Il faut fouler aux pieds, quand Dieu appelle à son service, son propre père; la cruauté est une [illegible] circonstance* » — 't welk niet minder behelst; (woordelijk overgezet) dan deze *ijselijk* heilzame en eenvoudige leer: Indien God [illegible] roept, (1) moet men *zijn eigen vader* met voeten vertreden; in dit geval is die wreedheid ware godsvrucht.

Een kleinmoedige of kortzigtige zou hier ontroerd kunnen vragen; is dat dan naar de leer van Hem, naar wien de klub van LOYOLA zich noemt? Zeide die niet, hebt uwe vijanden lief, zegent die u vervloeken? en de Prins der Apostelen (PETRUS) leerde die ook niet? vergeldt geen kwaad met kwaad, maar zegent daartegen? en dan *zijne ouders vertreden!* « Neen, onze ouders zijn onze vijanden niet; onze vaders en moeders « zijn het niet, die ons vervloeken; — derhalve zijn die niet begrepen, in « deze uitspraak van JEZUS en van Zijnen Apostel: — uwe *vijanden* zult « gij niet met voeten treden; — doch uwen *vader*, — dat is iets anders. » Twijfelt iemand of deze verklaring goed zij, die leze het evangelie der Jezuiten, en oordeele daarna.

Wat moet men nu, na dit eene en andere opgemerkt te hebben, zeggen van de [illegible] van verzoekschriften, waarmede dit jaar [illegible] die uit den boezem des volks zijn voortgekomen? Kan [illegible] 't welk het licht heeft leeren kennen, maar duisternis verlangt? Niemand dan hij, wien het verontrust, te weten, dat al wat openbaar maakt, *licht* is.

Men kan dan veilig besluiten: de goede burger houdt zich stil, *en kan hij het ook doen, het is dan nu*; en wordt hij niet (tot eigen ondergang) door bedriegers aangehitst, hij blijft zich stil houden; — maar de *gewaande* voorstanders van 's volks voorregten, en de zich noemende handhavers van 's volks regten en vrijheden, (hier liggen voetangels en klemmen; ieder wachte zich voor schade!!) — die, zeggen wij, zijn het, die hunkerende naar ambt en post; jeukende naar het geld des ijverigen en zuinigen burgers, en telkens gesteld in hunne bedoelingen, zich met de *liberaalste aller liberalen* vereenigen, om, ware het mogelijk, domheid, bijgeloof en dweeperij te doen herleven, en zich te baden in het zweet hunner slaven.

E. N.

(1) En wanneer die roept, onderrigten de gewillige jezuiten voor niets.

### SNIPPERS UIT DE RETICULE VAN MEVROUW *THEMIS*.

N°. 13. *Men moet zijne kinderen niet verdrinken, want men weet nooit wat ze worden kunnen.*

« *Wat moet er van mijn zoon toch worden?* »
*Sprak 't dikke wijf van Hopman* JORDEN,
« *Hij is beleefd, hij leeft niet los,*
« *Doet niets dat hem niet zou betamen;*
« *Maar is, om Pa niet te beschamen,*
« *Nog dommer dan een Deensche os.* »
« *Mevrouw wat leg je toch te malen;* »
*Zei* JORDEN, « *heb je nooit gehoord,*
« *Hoe Hans kwam door zijn domheid voort,*
« *Eens ziet ge uw kind als raadsheer pralen;*
« *Een domoor is een bruikbaar man,*
« *Hij kan niet onafhankelijk wezen;*
« *Geen Excellentie zal hem vreezen;*
« BY VOORKEUR MAAKT M' ER REGTERS VAN. »

### UITTREKSEL UIT DE ADVERSARIA VAN *U.*

*De vriend der waarheid.* Onder dezen titel is in de maand September N°. 1 van een *tijdschrift voor den beschaafden middelstand* te *Rotterdam* verschenen. Het is blijkbaar een der afgenamen van den overledenen *Argus*, en heeft onder anderen tot legest bekomen het motto van den ontslapenen. — Deze *vriend der waarheid* debuteert ongelukkig met meer dan eene *onwaarheid*; — want op bladzijde 38 spreekt hij *van den ijverigen en doorkundigen professor* WAT!!! Het overige eens daargelaten, is het *onwaar* dat hij *professor* is. — Op bladz. 38 vertelt hij dat *wij gesiffleerd* en daarop *Emeritus* zijn geworden; van het *fluiten* hebben wij niets gehoord, welligt door het sterk *applaudissement*, dat zich van alle zijden liet hooren, toen wij *Argus* de aftogt deden blazen; en ons *Emeritaat* is weder eene stellige *onwaarheid*, blijkbaar uit de laatste Nommers van dit tijdschrift.

## GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 30sten September 1355 overleed MARGARETHA van *Henegouwen* te *Valenchijn* kort na de verzoening met haren zoon hertog WILLEM.

Den 30sten dito 1529 werd de synode te *Marburg* in *Hessen* gehouden.

Den 30sten dito 1808 deed JOACHIM MURAT zijne intrede als Koning van *Napels*.

Den 1sten October 1618 veranderde prins MAURITS de regering te *Monnikendam*.

Den 1sten dito 1572 werd *Mechelen* door de Spanjaarden geplunderd.

Den 1sten dito 1578 stierf *Don* JAN van *Oostenrijk*.

### ARNHEM, den 30sten September.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 29 Sept. 3 El 7 Palm 5 Duim; gewassen 0 D., gevallen 15 D.
Den 30 dito 3 El 7 Palm 0 Duim; gewassen 0 D., gevallen 5 D.




Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.